ICM-støtte til unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed – Erfaringer fra et modningsprojekt i fire kommuner

Hovedresultater

Lars Benjaminsen og Karen Margrethe Dahl

VIVE

Hovedresultater

I denne rapport præsenteres erfaringer fra modningsprojektet 'ICM-støtte til unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed'. I projektet har der været fokus på at udvikle en sammenhængende indsats for unge i alderen 17-25 år, som lever i hjemløshed eller er i risiko for hjemløshed, herunder unge med grønlandsk baggrund. Indsatsen har været udviklet af Social- og Boligstyrelsen i et samarbejde med fire kommuner i en 2-årig periode fra efteråret 2023 til december 2025. De fire kommuner er anonymiserede i evalueringen. Evalueringen af modningsprojektet er gennemført af VIVE.

Baggrund

Modningsprojektet har taget udgangspunkt i erfaringerne fra tidligere indsatsprogrammer for unge i hjemløshed, der har vist, at Housing First-tilgangen med de tilhørende specialiserede støttemetoder er en virksom tilgang til unge i hjemløshed. Projektet bygger særligt videre på erfaringerne fra projektet 'Housing First til Unge', hvor der blev udviklet en indsatsmodel baseret på Housing First-tilgangen, og som var særligt målrettet unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed. I det tidligere projekt blev der primært gjort brug af den specialiserede støttemetode Critical Time Intervention (CTI). En erfaring fra projektet var imidlertid, at en del af de unge havde komplekse og længerevarende støttebehov, og at der derfor var behov for også at udvikle en indsats baseret på metoden Intensiv Case Management (ICM), der generelt er henvendt til både unge og voksne med en forholdsvis høj kompleksitet i udsatheden og længerevarende støttebehov. Indsatsmodellen i indeværende modningsprojekt har derfor haft til formål at udvikle en indsats baseret på ICM-metoden særligt henvendt til målgruppen af unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed.

Der var også behov for at udvikle modellens øvrige elementer i forhold til målgruppen af unge. I 'Housing First for Unge' indgik allerede et indsatselement om, at kommunen skal have en systematik i forhold til at tilvejebringe boliger til de unge. Desuden indgik et indsatselement om tidlig opsporing, hvilket skal ses i lyset af, at mange af de unge i hjemløshed lever som "sofasovere" hos familie, venner og bekendte, ligesom de unge i risiko for hjemløshed ofte befinder sig i forskellige former for ustabile boligsituationer. Et systematisk fokus på tidlig opsporing er derfor vigtigt for at få skabt en kontakt til de unge i målgruppen. Indsatselementerne om en systematisk boligindsats og en systematisk opsporingsindsats har været videreført i indeværende modningsprojekt. For yderligere at målrette indsatsmodellen til ungegruppen er også inkorporeret et indsatselement om samarbejde med den kommunale ungeindsats, der varetager den uddannelses- og beskæftigelsesrettede indsats

for unge i kommunerne. Derved lægger der vægt på, at indsatsmodellen også skal være med til at understøtte de unge i at komme nærmere uddannelse og beskæftigelse. Endelig har der i modeludviklingen også indgået et indsatselement med fokus på at understøtte de unges deltagelse i fællesskaber. Samlet set har modningsprojektet været baseret på udviklingen af en indsatsmodel med fem indsatselementer:

- IMC-støtte
- Systematisk boligindsats
- Samarbejde med den kommunale ungeindsats
- Systematisk opsporingsindsats
- De unges deltagelse i fællesskaber.

Derudover var der i udgangspunktet for modningsprojekt også et særligt fokus på at gøre erfaringer med brug af ICM-støtte til unge med grønlandsk baggrund, da disse generelt er overrepræsenterede i hjemløshed og ofte har nogle særlige vanskeligheder, når de befinder sig i udsatte positioner i Danmark.

Resultater af modningsprojektet

ICM-støtten er velegnet som støttemetode til unge

Erfaringerne fra modningsprojektet viser, at ICM-metoden er velegnet til at imødekomme de komplekse støttebehov, som kendetegner mange af de unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed. Projektmedarbejderne oplever, at det særligt er ICM-metodens mulighed for en fleksibel og intensiv støtte, der løbende kan tilpasses den unges støttebehov, der gør metoden velegnet til målgruppen. De oplever, at indsatsen giver mulighed for hurtigere at "rykke" de unge end den almindelige kommunale bostøtteindsats, som typisk ikke har samme fleksibilitet og intensitet som ICM-støtten. De unge, der er blevet interviewet i projektet, giver generelt udtryk for at have fået en god hjælp i forhold til deres udfordringer, og flere fremhæver, at støtten kombineret med muligheden for at få en bolig har været afgørende for, at de har oplevet en bedring i deres situation.

En væsentlig erfaring omkring brugen af ICM-støtten er endvidere, at den er velegnet som støtteindsats til både unge, der allerede befinder sig i hjemløshed, og som indsats til at forebygge, at unge i risiko for hjemløshed kommer ud i egentlig hjemløshed.

ICM-støtten fungerer bedst sammen med en systematisk boligindsats

Evalueringen viser, at ICM-indsatsen fungerer bedst, når kommunerne arbejder systematisk med at skaffe boliger til de unge i indsatsen. De kommuner, der er lykkedes bedst med det, har anvendt almenboliglovens mulighed for at anvise de unge til almene ungdomsboliger uden at kræve aktiv studiedeltagelse. En hurtig boligløsning i starten af ICM-forløbet er ifølge de unge med til at skabe overskud til at fokusere på deres andre udfordringer og giver ifølge ICM-medarbejderne mulighed for at arbejde mere langsigtet med de unge. Derudover tyder evalueringen på, at en hurtig boligløsning kan være med til at afkorte den tid, de unge har brug for den intensive ICM-støtte. Den kommune, der har skaffet de unge i bolig på kortest tid, har således også haft kortere ICM-forløb end de andre kommuner, hvorefter de unge enten er overgået til mindre omfattende § 85-støtte eller fx har kunnet nøjes med støtte i beskæftigelsessystemet.

ICM-støtten giver mulighed for at støtte op om en beskæftigelsesrettet indsats for de unge

Indsatselementet omkring samarbejde med den kommunale ungeindsats (KUI) har særligt til formål at styrke et fokus på uddannelse og beskæftigelse i indsatsen for de unge. To af de medvirkende kommuner har forankret ICM-indsatsen direkte i den kommunale ungeindsats, mens de to andre kommuner har forankret ICM-indsatsen i en myndighedsafdeling og en udførende enhed på socialområdet. I de to sidstnævnte kommuner har samarbejdet med beskæftigelsesindsatsen været organiseret ved, at en medarbejder fra kommunens beskæftigelsesindsats for unge har indgået i projektkonstruktionen med arbejdstid sat af til at varetage beskæftigelsesindsatsen for de unge i projektet. I alle fire kommuner er der en oplevelse af, at samspillet mellem ICM-indsatsen og den beskæftigelsesrettede indsats styrker muligheden for at arbejde med et fokus på uddannelse og beskæftigelse i indsatsen for de unge. Det kommer også til udtryk ved, at en forholdsvis høj andel på 73 % af de unge, der har deltaget i ICM-indsatsen, undervejs i forløbet har haft lønnede ordinære timer i beskæftigelse, har deltaget i uddannelse eller været i virksomhedspraktik. En væsentlig erfaring er, at den intensive og fleksible ICM-indsats giver mulighed for at give en tæt social støtte samtidig med den beskæftigelsesrettede indsats, herunder fx i perioder, hvor den unge starter i beskæftigelse, i praktik eller i et uddannelsesforløb, hvor medarbejderne typisk oplever et øget støttebehov.

Opmærksomhed på graden af myndighedsinvolvering

Evalueringen viser, at det generelt styrker udførelsen af myndighedsarbejdet omkring de unge i ICM-indsatsen, når myndighedsdelen integreres i organiseringen omkring ICM-indsatsen, og at det er vigtigt, at der specifikt afsættes ressourcer til myndighedsrådgiverne til at håndtere myndighedsarbejdet. I de to kommuner, der

har forankret indsatsen inden for socialområdet, har der i begge disse kommuner også indgået myndighedsrådgivere i projektorganiseringen, som i en del af deres arbejdstid har haft en nedsat caseload (antal borgere pr. myndighedsrådgiver) til at varetage myndighedsarbejdet omkring de unge. I begge disse kommuner er der en høj andel af de unge i ICM-forløb, der har en myndighedshandleplan. I de to andre kommuner har forankringen i den kommunale ungeindsats generelt givet mulighed for et stærkt fokus på uddannelse og beskæftigelse, men i begge disse kommuner har det samtidig været vanskeligere at integrere myndighedsdelen i indsatsen, og kun få af de unge i disse kommuner har haft en myndighedshandleplan, mens de har været i gang med deres ICM-forløb. Da der samtidig ikke har været sat tid af til at varetage myndighedsarbejdet som led i projektorganiseringen i begge de to sidstnævnte kommuner, er det imidlertid ikke muligt entydigt at konkludere, om den svagere forankring af myndighedsdelen primært skyldes forankringen i den kommunale ungeindsats, eller det snarere afspejler, at der ikke har været sat specifik tid af til myndighedsarbejdet omkring indsatsen i disse to kommuner.

Et tværgående aktørsamarbejde er centralt for en tidlig opsporing

I alle fire kommuner er der gode erfaringer med opsporingsindsatsen, og alle fremhæver vigtigheden af at forankre opsporingsindsatsen i et tværgående aktørsamarbejde. Projektmedarbejderne i alle de fire kommuner fremhæver i den sammenhæng vigtigheden af at komme ud at informere om indsatsen – herunder både om ICM-metoden og Housing First-tilgangen hos de relevante aktører i kommunen, der kan støde på de unge i målgruppen i deres daglige arbejde.

De unge har forskellige ønsker og behov i forhold til deltagelse i fællesskaber

Evalueringen viser, at arbejdet med de unges relationer og fællesskaber er vigtigt, men at de unge har forskellige ønsker og behov i forhold til dette indsatselement og ofte prioriterer bolig og job højere end et selvstændigt fokus på nye fællesskaber med andre unge. Det er således vist sig vigtigt at arbejde med de unges relationer og sociale kompetencer, ligesom det også har været vigtigt at understøtte de unge i at kunne indgå i sociale aktiviteter på uddannelsessteder og arbejdspladser. Nogle unge har derudover været glade for at deltage i fællesskaber med andre unge i samme situation som dem selv – fx i forbindelse med fællesspisninger, træning eller biografbesøg med andre unge i projektet. Her har der været gode erfaringer med ansættelse af en peer-medarbejder, der selv har egen hjemløsheds- og udsathedserfaring, og som kan være med til at facilitere både individuelle og fælles aktiviteter med de unge, ud fra deres ønsker og behov.

Grønlandske unges udfordringer ligner danske unges, men sprog og manglende systemkendskab forstærker kompleksiteten

Der har som nævnt også været et fokus i projektet på brugen af ICM-støtte til unge med grønlandsk baggrund i hjemløshed og i risiko for hjemløshed. Det har dog vist sig primært kun at være i én af kommunerne, at der har været flere unge med grønlandsk baggrund med i indsatsen. Samlet set har 7 % af de unge i ICM-forløb haft grønlandsk baggrund. Selvom det er en forholdsvis lille del af de unge i projektet, skal det understreges, at dette er en markant overrepræsentation i forhold til andelen med grønlandsk baggrund i befolkningen generelt. De grønlandske unge ligner på mange måder de andre udsatte unge i projektet og har ligeledes problemer med svære opvækstvilkår, ubehandlede psykiske vanskeligheder og misbrug. Vanskelighederne forstærkes ofte af sproglige vanskeligheder og en vis tilbageholdenhed med at opsøge kommunal hjælp, hvilket både handler om vanskeligheder med at forstå systemet og mistillid til det danske system. Erfaringerne fra evalueringen viser, at ICM-metoden også giver gode rammer for at yde en intensiv og fleksibel støtteindsats til unge med grønlandsk baggrund. Erfaringerne viser samtidig, at det kan være en god idé at etablere et samarbejde med aktører i det grønlandske miljø, når man opsporer denne gruppe af unge, og være forberedt på, at arbejdet med at opbygge og vedligeholde relationer til disse unge kan kræve en ekstra indsats. Til gengæld tyder erfaringerne også på, at unge med grønlandsk baggrund ligesom de øvrige unge oplever en positiv udvikling, når de oplever at blive set og forstået, og når de får hjælp til at tilgå velfærdssamfundets eksisterende tilbud.

Økonomisk analyse og vurdering af indsatsen

Der indgår i evalueringen også en økonomisk analyse af indsatsen. Denne analyse viser, at de gennemsnitlige omkostninger til ICM-indsatsen udgør ca. 3.4 mio. kr. i hver kommune, hvoraf de ca. 0,7 mio. kr. er omkostninger til etableringen af indsatsen, mens den resterende del af udgiften, godt 2,6 mio. kr. pr. kommune, er omkostninger til indsatsens drift. Indsatsen har gennemsnitligt set været i drift i knap 2 år, og de gennemsnitlige driftsudgifter pr. måned, hvor indsatsen har været i drift, andrager ca. 121.000 kr. pr. kommune. Der er en vis variation mellem kommunerne i disse udgifter, hvilket for etableringsomkostningernes vedkommende bl.a. hænger sammen med, om kommunerne bygger oven på en eksisterende indsats baseret på Housing First-tilgangen. Projektorganiseringen, herunder i hvilket omfang også medarbejdere fra andre afdelinger i kommunen indgår i indsatsen, spiller også ind på både etablerings- og driftsomkostningerne.

I forbindelse med en vurdering af omkostningerne til indsatsen fremhæver projektlederne, at det er vigtigt at se disse omkostninger i et langsigtet perspektiv. Omkostningerne skal således holdes op imod de forventede fremtidige udgifter til indsatser for de unge, hvor mange af de unge formentlig ville opleve en stadig

tiltagende marginalisering, og hvor det for en del af de unges vedkommende ville være et spørgsmål om tid, før de ville blive indskrevet på en § 110-boform, når deres muligheder for at overnatte hos familie, venner og bekendte er opbrugt. Projektlederne fremhæver i den forbindelse, at ud over forbedringen i de unges livssituation, er der også et økonomisk perspektiv for kommunen forbundet med indsatsen, i og med at hvis det gennem ICM-indsatsen lykkes at forebygge blot ganske få ophold på § 110-boformer, vil det meste af indsatsen formentlig have tjent sig selv hjem igen.

Fakta om undersøgelsen

Evaluering af modningsprojekt om brugen af ICM-støtte til unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed:

- Fokus på erfaringerne med brugen af ICM-støtte, en systematisk boligindsats, samarbejde med den kommunale ungeindsats, tidlig opsporing af de unge og de unges deltagelse i fællesskaber
- Kvantitative data om de unge i indsatsen og deres forløb
- Kvalitative interviews med både medarbejderne i indsatsen og en del af de unge.

Hovedresultater: ICM-støtte til unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed – Erfaringer fra et modnings-projekt i fire kommuner
VIVE/2026
HR_302676